О Б Щ И Н А С Е П Т Е М В Р И
4490 Септември, ул. “Ал. Стамболийски“ № 37А
тел. 03561/7000, 0882/310 590, факс: 03561/7779
e-mail: municipality@septemvri.bg, http://www.septemvri.bg

КРАТКОСРОЧНА ПРОГРАМА
2026 – 2029 ГОДИНА
ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА

АПРИЛ, 2026 г.

Краткосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива в Община Септември е приета с Решение №638 взето с Протокол №36 от редовно заседание на Общински съвет гр. Септември проведено на 29.05.2026 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

2. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

3. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

4. ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА

4.1. Географско местоположение
4.2. Площ, брой населени места, население
4.3. Сграден фонд – съществуващи сгради на територията на общината по видове собственици
4.4. Промишлени предприятия
4.5. *Транспорт*
4.6. Домакинства
4.7. Услуги
4.8. Селско стопанство
4.9. Външна осветителна уредба

5. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ВРЪЗКИ С ДРУГИ ПРОГРАМИ

6. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА И ВЪЗМОЖОСТИТЕ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ ПО ВИДОВЕ РЕСУРСИ

6.1. Слънчева енергия
6.2. Вятърна енергия
6.3. Водна енергия
6.4. Геотермална енергия
6.5. Енергия от биомаса
6.6. Използване на биогорива в транспорта
6.7. *Използване на енергия от възобновяеми източници в транспорта.*

7. ИЗБОР НА МЕРКИ, ЗАЛОЖЕНИ В НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ЕНЕРГИЯТА ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ (НПДЕВИ)

8. *ПРОЕКТИ*

9. НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА ОТ РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ

10. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ И ОЗНАЧЕНИЯ

ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водноелектрическа централа
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадни води
гр.	Град
ДГС	Държавно горско стопанство
дка	декар
ДКЕВР	Държавна комисия за енергийно и водно регулиране
ЕС	Европейски съюз
ЕСКО	Компания за енергийни услуги
ЕСМ	Мерки за енергийни спестявания
ЗЕЕ	Закон за енергийна ефективност
кв.км	Квадратни километри
КВт	Киловат
КВтч	Киловатчас
КЕП	Крайно енергийно потребление
м.	метри
МВтч	Мегаватчас
МСП	Малки и средни предприятия
НСИ	Национален статистически институт
ОА	Общинска администрация
ПС	(Електрическа) Подстанция
ПЧП	Публично-частно партньорство
РЗП	Разгъната застроена площ
Ср.надм.в.	Средна надморска височина
т.н.е./г.	Тонове нефтен еквивалент на година
ха	хектар
хил. н. м3	Хиляди натурални кубически метри
MWh	MegaWatthour/ мегаватчас
kWh	KiloWatthour/ киловатчас
MW	MegaWatt/ мегават
MVA	MegavatAmpera / мегават ампера
kW	KiloWatt/ киловат

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

На европейско и съответно на национално ниво, на местните власти е отредена съществена роля в разумното използване на енергията, чрез реализирането на местни стратегии, планове и проекти за устойчиво развитие. Изготвянето на общински програми за повишаване на енергийната ефективност и за използване на възобновяеми енергийни източници /ВЕИ/ е един от приоритетите на общностната и на националната енергийна политика. С разпоредбите на чл. 9 и чл. 10 от ЗЕВИ органите на местно самоуправление са задължени да разработват общински дългосрочни и краткосрочни програми за насърчаване потреблението на енергия от ВИ и био горива (ОПНИЕВИБ). Съгласно чл.10, ал. 1 ал. 2 от ЗЕВИ дългосрочните програми се разработват за срок от 10 г., а краткосрочните - за период от три години. Община Септември има разработени в съответствие със ЗЕВИ дългосрочна ОПНИЕВИБ за периода 2019-2029 и краткосрочна ОПНИЕВИБ за периода 2023 - 2026 г. С настоящата краткосрочна програма се определят за изпълнение мерките и дейностите, заложени в общинската дългосрочна ПНИЕВИБ 2019-2029 г. на община Септември през третия краткосрочен период 2026 г. – 2029 г. Направените в дългосрочната програма констатации за факторите от значение за производството и потреблението на енергия от ВИ, които са запазили значението си, са в сила и за тази програма и ще се ползват непосредствено. Дейности и мерки, чиито изпълнение е започнало през предходни години от действието на дългосрочната програма, но ще приключи в периода на действие на тази краткосрочна програма, са дейности и мерки по тази краткосрочна програма, независимо от годината, за която са планирани и/или годината през която е започнало изпълнението им. Мерки, които имат продължително действие, за период по-дълъг от периода на тази програма са част от тази и всяка следваща краткосрочна програма с частта за изпълненото на мярката през отчетния период. Разработването на нова Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Септември е необходимо, за да се повиши енергийната ефективност на общината, и за да се отчете напредъка и нуждата от допълнителни мерки и начини за справяне с глобалните проблеми: климатичните проблеми, повишаване на енергийната ефективност и намаляване на големия дял енергия, употребена в икономиката, ограничаване на енергийната зависимост на ЕС и икономически растеж.

Два от основните приоритети в Енергийната стратегия са тясно обвързани с електроенергията, произведена от възобновяеми източници. За целта трябва местните ресурси в Община Септември да са максимално ефективно употребени. Всички видове местни неизчерпаеми ресурси са анализирани и разработени. Общината като активен участник в процеса има възможността да

сподели добри практики със заинтересовани страни, като подкрепи инициативи за повишаване енергийната независимост.

В следствие изпълнението на програмата се очакват следните два основни резултата:

- Опазване на околната среда чрез намаляване на емисиите от парникови газове и замърсяването на въздуха.
- Финансов ефект: намаляване на изразходваните средства за енергия, както за бита, така и за обществените сгради, промишлеността и др.

Нормативни актове

Република България като член на ЕС е ангажирана да постигне целите на всички държави от съюза, като предприеме действия за повишаване на енергоефективността и развитие на възобновяемите енергийни източници. Действащите нормативни документи, с които трябва да се съобрази Програмата на Община Септември за насърчаване на използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива са:

Разработване на настоящата програма е в съответствие с изискванията на общностното право на Европейския съюз и националното право на Република България в областта на възобновяемите енергийни източници.При изменение и допълнение на нормативни актове, относими към политиката за енергия от ВЕИ, настоящата програма трябва да бъде актуализирана съобразно настъпилите промени.

Право на Европейския съюз:

- Директива 2002/91/ЕО
- Директива 2006/32/ЕО
- Директива 2010/31/ЕС
- Директива 2012/27/ЕС
- Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 2010 година относно енергийните характеристики на сградите, изменена с Директива (ЕС) 2018/844 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година
- Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници
- Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година относно енергийната ефективност, изменена с Директива (ЕС) 2018/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 година

Национално право:

1. Закон за енергията от възобновяеми източници

Законът транспонира Директива 2009/28/ЕО в националното законодателство и урежда обществените отношения, свързани с производството и потреблението на:

1.1. Електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници;

1.2. Газ от възобновяеми източници;

1.3. Биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта.

2. Закон за енергетиката;

3. Закон за устройство на територията;

4. Закон за водите;

5. Закон за земеделските земи;

6. Закон за опазване на околната среда;

7. Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници;

8. Енергийна стратегия на България. *Наредби към Закона за енергийна ефективност*

- НАРЕДБА № Е-РД-04-3 от 4.05.2016 г. за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания, изискванията към методиките за тяхното оценяване и начините за потвърждаването им
- Наредба за методиките за определянето на националната цел за енергийна ефективност и за определянето на общата кумулативна цел, въвеждането на схема за задължения за енергийни спестявания и разпределянето на индивидуалните цели за енергийни спестявания между задължените лица
- НАРЕДБА № Е-РД-16-647 от 15.12.2015 г. за определяне на съдържанието, структурата, условията и реда за набиране и предоставяне на информация
- Наредба № Е-РД-04-05 от 8 септември 2016 г. за определяне на показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление, както и за определяне на условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и изготвяне на оценка на енергийни спестявания и приложенията към нея
- Наредба № РД-16-347 от 2 април 2009 г. За условията и реда за определяне размера и изплащане на планираните средства по договори с гарантиран резултат, водещи до енергийни спестявания в сгради - държавна и/или общинска собственост

- НАРЕДБА № Е-РД-04-1 от 3.01.2018 г. за обстоятелствата, подлежащи на вписване в регистрите по Закона за енергийната ефективност, вписването и получаването на информация от тези регистри, условията и реда за придобиване на квалификация от консултантите по енергийна ефективност
- Наредба № Е-РД-04-1 от 14 март 2019 г. за условията и реда за извършване на проверка за енергийна ефективност на отоплителните инсталации с водогрейни котли по чл. 50, ал. 1 и на климатичните инсталации по чл. 51, ал. 1, условията и реда за изготвянето на оценка на енергийните спестявания, както и условията и реда за създаване, поддържане и ползване на базата данни по чл. 52 от закона за енергийната ефективност
- Наредба № Е-РД-04-1 от 22.01.2016 г. за обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийните спестявания на сгради
- Наредба № Е-РД-04-2 от 22.01.2016 г. за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сгради

Наредби към към Закона за енергията от възобновяеми източници

- Наредба № РД-16-1117 от 14.10.2011 г. за условията и реда за издаване, прехвърляне, отмяна и признаване на гаранциите за произход на енергията от възобновяеми източници
- Наредба № РД-16-869 от 2 август 2011 Г. за изчисляването на общия дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия и потреблението на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта
- Наредба № РД-16-558 от 8.05.2012 г. за набирането и предоставянето на информацията чрез Националната информационна система за потенциала, производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници в Република България
- НАРЕДБА № 40 от 9.01.2012 г. за придобиване на квалификация по професията „Техник на енергийни съоръжения и инсталации“
- НАРЕДБА № 41 от 9.01.2012 г. за придобиване на квалификация по професията „Монтьор на енергийни съоръжения и инсталации“
- НАРЕДБА за критериите за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса (ДВ, бр. 95 от 2012 г., в сила от 4.01.2013 г.)
- Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници

2. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

Общинската Програма е съобразена с развитието на Южен централен район за планиране, особеностите и потенциала на Община Септември за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива.

2.1. Основни цели

2.1.1. Насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, подобряване на средата за живот и труд.

2.1.2. Създаване на условия за активизиране на икономическия живот в общината при спазване на установените норми за вредни вещества в атмосферата.

2.2. Подцели:

2.2.1. Намаляване разходите за енергия в обекти и сгради, финансирани от общинския бюджет чрез:

2.2.1.1. Внедряване на енергоспестяващи технологии и мерки;

2.2.1.2. Усъвършенстване на организацията за поддръжка и контрол на енергийните съоръжения.

2.2.2. Подобряване качеството на енергийните услуги.

2.2.2.1. Достигане на нормативните изисквания за осветеност в учебни, детски, социални и здравни заведения, улици, пешеходни зони и други.

2.2.2.2. Осигуряване на оптимални условия за работна среда.

2.2.3. Повишаване нивото на:

2.2.3.1. Информираност, култура и знания на ръководния персонал на общинските обекти, експерти и специалисти на общинската администрация за работа по проекти от фондовете по енергийна ефективност;

2.2.3.2. Квалификация на експлоатационния персонал.

2.2.4. Създаване на системата за събиране на информация за енергопотреблението на общинските обекти и изготвяне на точни анализи и прогнози.

2.2.5. Изготвяне на проекти за финансиране от Програмите на Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на образованието, Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за периода 2023-2027 г., Национален доверителен екофонд и други за внедряване на енергоспестяващи технологии и мерки, Национален план за възстановяване и устойчивост и др.

2.2.6. Включване в Национални, регионални, областни и местни проекти за Евроинтеграция и партньорство за съвместно финансиране.

2.2.7. Използване потенциала на екипа на Общината, на Съюза на учените в България и изграждане на партньорство при реализиране на мероприятия за енергийна ефективност.

3. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

- Закон за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ);
- Закон за енергетиката (ЗЕ);

- Закон за устройство на територията (ЗУТ);
- Закон за опазване на околната среда (ЗООС);
- Закон за биологичното разнообразие (ЗБР);
- Закон за собствеността и ползването на земеделски земи (ЗСПЗЗ);
- Закон за горите;
- Закон за чистотата на атмосферния въздух и подзаконовите актове за неговото прилагане;
- Закон за водите;
- Закон за рибарство и аквакултурите;
- Наредба № 14 от 15.06.2005 г. за проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия (ЗУТ);
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ЗООС);
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ЗООС);
- Наредба № 6 от 09.06.2004 г. за присъединяване на производители и потребители на електрическа енергия към преносната и разпределителната електрически мрежи (ЗЕ);
- Наредба № 3 от 31.07.2003 г. за актовете и протоколите по време на строителството (ЗУТ).

4. ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА

4.1. Географско местоположение

Община Септември се намира в южната част на Република България и е включена в административно-териториалните граници на Пазарджишка област.

Съгласно разпоредбите на ЗРР на територията на Република България се обособяват шест райони за планиране, като община Септември попада в Южен централен район за планиране с територия 27 516,2 кв.км. и население 1 528 220 души. Тя заема 348,9 кв.км. площ и съставлява 7,8 % от територията на Пазарджишка област.

Повече от половината от територията на общината е заета от земеделски земи – около 207 474 дка.

Над 96 989 дка са горските площи или 32% от територията на общината.

В географско отношение попада в равнинната част на Южна България.

Община Септември е разположена в най-западната част на Горнотракийската низина, северните склонове на Родопите и крайните разклонения на Западна /Ихтиманска/ Средна гора.

На север граничи с община Лесичово, на изток с община Пазарджик, на запад с община Белово и на юг с община Ракитово.

Релефът на общината е преобладаващо равнинен, отчасти полупланински и планински по склоновете на оградните планини.

Климатът е преходно-континентален в равнинните части и предпланински по склоновете на планините. Зимата се характеризира с мек климат, пролетта настъпва рано, есента е топла и продължителна.

Средната температура за годината е 12,2C°, малко по-висока от средната за областта, която е 11,3 C°.

Най-топъл месец е юли, а най-студен е месец януари. Както и в другите райони на страната, така и на територията на общината, най- големи разлики между средните месечни температури има за месеците март и април, и за септември и октомври. Периодът със среднодневни отрицателни температури е около 40 дни.

Средната януарска температура по тези места е от 0º до -2ºС. Минималните температури достигат до -15ºС. Зимата е сравнително мека. Продължителността на отоплителния сезон е около 180 дни.

Общата годишна сума на валежите е благоприятна - 564 мм., при средна за областта - 550 мм. и за страната - 650 мм. Валежите са неравномерни, много често имат пороен характер и са недостатъчни за развитието на земеделските култури, което налага използване на допълнителни източници за напояване.

Най-обилни са през периодите февруари – март и октомври – ноември. Сумата на валежите, паднали през пролетта е от 80 до 120 л/кв.м. Снежната покривка е устойчива и се задържа на по-високите места от 30 до 50 дни в годината.

За територията на община Септември най-характерни са ветровете с насоченост север - изток със скорост 1,5 м/с. През месеците януари, февруари, юли и декември преобладава северозападния вятър. Той нахлува през Тополнишкия пролом и през прохода “Траянова врата” – Ветрен, където духа с голяма скорост. Най-студен вятър се явява североизточният, чието проявление се чувства по-осезателно през втората половина на зимата.

Общината включва общо 15 населени места – гр. Септември, гр. Ветрен и селата Бошуля, Варвара, Ветрен дол, Виноградец, Горно Вършило, Долно Вършило, Злокучене, Ковачево, Лозен, Семчиново, Симеоновец, Карабунар и Славовица.

Административен, индустриален и културен център е гр. Септември, който отстои на 19 км от областния център Пазарджик.

По своето географско местоположение общината и нейният център заемат добро място в транспортно-комуникационната система на страната. Това й дава предимство пред голяма част от другите общини в България по отношение на транспортните й връзки с останалата част на страната. През територията й преминават важни транспортни коридори в посоките изток и запад, както и връзки към северната и южната част на България. Тук се кръстосват пътищата за Източна и Западна България, преминава главна ж.п. линия с направление София, Пловдив, Бургас и Варна.

Основни хидрографски фактори в общината са р. Марица и нейния десен приток Чепинска река. Изградени са няколко микроязовира – Ветрен, Карабунар, Славовица, Семчиново , чийто води се използват за напояване.

Населено място	Име на язовира	Предназначение на язовира	собственост	Площ на водната повърхност
Гр. Ветрен	“Баталите”	напояване	Публична общинска собственост	17.938 дка.
Гр. Ветрен	“Джелепин”	напояване	Публична общинска собственост	34.226 дка.
С. Карабунар	“Шаровица”	напояване	Публична общинска собственост	187.689 дка.
С. Славовица	„Тополата”	напояване	Публична общинска собственост	62.252 дка.
С. Славовица	“Дунава”	напояване	Публична общинска собственост -	31.000 дка.
С. Славовица	“Под вилата”	напояване	Публична общинска собственост	4.252 дка.

През територията на общината преминават напоителни и отводнителни канали /държавна собственост/, както и общинската канална мрежа.

Неоценимо богатство на община Септември са термоминералните извори в околностите на с.Варвара и с. Ветрен дол с температура на водата над 72 С. Те дават възможност да се развива балнеолечението и туризма не само на общинско, но и на национално ниво.

Мерите и пасищата заемат площ от 23 417,644 дка. Заедно с обработваемата земя те формират т.нар. стопанисвана земя – общо 177 388,5 дка**.**

Площите на пасищата и естествените ливади, условно наречени “тревни площи”, са ресурс за развитието на говедовъдството и овцевъдството. Площта им заема 29 077,07 дка.

Горските територии включват площта на Държавния горски фонд и Общински горски фонд и заемат 106 812,69 дка.

4.2. Площ, брой населени места, население

4.2.1. Територията на общината е **348,9 км^2**.

4.2.2. Селищна мрежа

Община Септември се състои от административен център гр. Септември, гр.Ветрен и селата Бошуля, Варвара, Ветрен дол, Виноградец, Горно Вършило, Долно Вършило, Злокучене, Карабунар, Ковачево, Лозен, Семчиново, Симеоновец и Славовица.

4.2.3. Брой на населението

Населението по настоящ адрес в общината по данни на Националния статистически институт от преброяване на населението през 2021 г. възлиза на **21 795** души, от тях:

	Общо		Население под трудоспособна възраст		Население в трудосп. възраст		Население над трудосп. възраст	
	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%
община Септември	21 795	100	3 410	15.7	12 759	58.5	5 626	25.8

Тенденцията за намаляване на селението се запазва и през 2026 година.

В центъра на общината – гр. Септември, живеят 8 539 д. – 32 % от общото население на общината.

Таблица на адресно регистрираните по постоянен и по настоящ адрес лица
област ПАЗАРДЖИК община СЕПТЕМВРИ

Населено място	Постоянен адрес общо	Настоящ адрес общо	Постоянен и наст.адрес в същото НМ
ГР.ВЕТРЕН	2876	2751	2549
ГР.СЕПТЕМВРИ	8539	8016	7563
С.БОШУЛЯ	698	721	564
С.ВАРВАРА	1986	1938	1744
С.ВЕТРЕН ДОЛ	1513	1458	1287
С.ВИНОГРАДЕЦ	1280	1319	1113
С.ГОРНО ВЪРШИЛО	18	36	17
С.ДОЛНО ВЪРШИЛО	2	11	0
С.ЗЛОКУЧЕНЕ	1118	1095	1055
С.КАРАБУНАР	1228	1313	1080
С.КОВАЧЕВО	2682	2644	2499
С.ЛОЗЕН	872	830	729
С.СЕМЧИНОВО	2165	2086	1943
С.СИМЕОНОВЕЦ	894	879	782
С.СЛАВОВИЦА	266	311	220
Всичко за общината	26137	25408	23145

*Данни от ЕСГРАОН към 15.03.2026

Намалението на населението е в резултат на неблагоприятните демографски процеси (отрицателно естествено възпроизводство и миграции). Периферните населени места се обезлюдяват, съществуват трайни тенденции за миграция към по-големи градове и емиграция в чужбина. В процеса на механично движение по-голямата част от мигриращото население се насочва към общинския център.

Коефициентът на раждаемост (живородени деца на 1000 д. от населението) се движи в рамките на 6 %.

Демографските *проблеми* на община Септември са свързани с цялостното й социално-икономическо развитие. Те се отнасят до протичащите процеси и формираните структури на населението - отрицателно естествено възпроизводство и влошена възрастова структура на селското население.

Икономическа активност и заетост

Коефициентът на икономическа активност за община Септември е сходен със този за Пазарджишка област. Възрастовата структура на населението оказва голямо влияние от демографски аспект върху изменението на броя и дела на икономически активното население. Към 2016 г. икономически активното население наброява 9 890 души.

Безработица:

През последните години се наблюдава една тревожна тенденция на увеличаване на броя и относителния дял на продължително безработните лица.

Равнището на регистрираната безработица в района на Дирекция "Бюро по труда" - Септември в края на месец март 2025 г. е 8.7 %. В сравнение със същия период на 2024 година равнището на безработица намалява с 1.1 пункта.

1. Средно за анализирания период равнището на регистрираната безработица е 8.9 %, с 0.7 пункта по-малко в сравнение с 2024 г.:

- община Септември – 8.7 % /с 0.6 пункта по-малко/;

2. Средномесечният брой на регистрираните безработни през първото тримесечие 2025 година е 1048 /при 1137 за първото тримесечие на 2024 г./, което е с 89 или 7.8 на сто по-малко. За отделните общини средномесечният брой на регистрираните безработни е:

- За община Септември – 794 с 51 лица по-малко/6.0 на сто/;
- За община Белово – 254 с 38 лица по-малко /13.0 на сто/.

3. Входящият поток от новорегистрираните безработни през първото тримесечие на 2025 г. обхваща 368 лица /при 354 души за същия период на 2024 г./ Увеличението е с 14 лица или 3.9 на сто спрямо аналогичния период на предходната година.

4. Броят на лицата, напускащи трудовия пазар през първото тримесечие на 2025 г. обхваща 346 души с 3.6 на сто /12 лица/ повече спрямо същия период на предходната година.

5. Групата на безработните лица, регистрирани над два пъти в бюрото по труда е с най-висок относителен дял в общата съвкупност на регистрираните безработни.

6. В края на първото тримесечие на 2025 г. средната продължителност на престой на пазара на труда е намаляла, спрямо първото тримесечие на 2024 г. с 0.27 месеца и е 8.69 месеца.

7. Продължава преразпределението между отделните професионални групи, изразяващо се в нарастване дела на безработните лица с работническа специалност и на специалистите и свиване на частта на безработните лица без специалност.
8. Намалява броя на регистрираните безработни с намалена трудоспособност със 7.2 на сто спрямо първото тримесечие на 2024 година.
9. Обявените работни места са със 71.1 на сто повече сравнено с тримесечието на 2024 г.
10. Увеличава се шанса на безработните, сравнен със същия период на 2024 година от 14 на 6 кандидати за едно свободно работно място, поради увеличение броя на обявените свободни работни места.

*Информацията е предоствена от Дирекция „Бюро по труда Септември“

4.3. Сграден фонд – съществуващи сгради на територията на общината по видове собственици:

- Сгради на физически лица – 20 466 броя
- Сгради на промишлени системи – 353 броя
- Сгради в сектора на услугите – 322 броя

4.4. Промишлени предприятия

Разположението на община Септември до автомагистрала “Тракия”, която свързва Западна Европа и Истанбул, международната ЖП линия, свързваща Централна Европа с Азия, планинския релеф, близостта й до гр.София, гр. Пазарджик и гр.Пловдив предполагат сравнително добра степен на развитие на промишленото производство и търговията.

Въпреки това според областния план за регионално развитие на Пазарджишка област, община Септември попада към районите в индустриален упадък. Състоянието на икономиката в общината се характеризира със спад в почти всички отрасли и подотрасли. В резултат от обществено – икономическите промени някои предприятия са обявени в несъстоятелност, а други - в ликвидация. Рентабилността на производствените предприятия е ниска.

Фактори, които в най-голяма степен затрудняват дейността на фирмите са: недостатъчно търсене на продукцията в страната и чужбина, неплатежоспособността на клиентите, финансови проблеми, несигурна икономическа среда.

Основно икономиката на община Септември е средоточена в гр. Септември и гр. Ветрен.

Община Септември има добри условия за развитие на хранително-вкусовата промишленост, като се има предвид, че районът е предимно селскостопански. Традиционно тук са

застъпени производство на зеленчукови и плодови консерви, брашно и хлебни изделия, млечни продукти, месни продукти и др. Проблемите в настоящия момент идват от ограничените пазари за продуктите на преработвателната промишленост; остаряло технологично оборудване; амортизиран сграден фонд; висока ресурсоемкост и неефективност на производствените процеси; незадоволително качество на произвежданите продукти и невъзможността, поради тази причина, да се преборят с конкуренцията на европейските и световните пазари; изходни суровини с недоказано качество и слаб контрол върху тях.

Перспективите и насоките за развитие на този подотрасъл са свързани с навлизане на нови инвестиции, технологично обновление и значително подобряване на качеството на продукцията, професионален маркетинг, договаряне на взаимно изгодна основа между доставчици на суровини и производители, изграждане на борси, които да регулират цените и качеството на изходните суровини.

Липсват големи предприятия в бранша. Малките и средните предприятия обхващат предимно сферите на преработка и услуги и представляват мандри, цех за пушени и деликатесни меса и колбаси, цех за консервиране, цех за метални отливки , цех за бетонови изделия и др.

Микропредприятията са с най-голям относителен дял от общия брой местни компании – 94,3% през 2015 г., и в тях работят 36% от всички заети лица в общината. На микропредприятията се пада 15,6% дял от произведената продукция (за 2014 г.), 28,8% от приходите от дейност, 26,6% от нетните приходи от продажби и 37,7% от дълготрайните материални активи.

Малките предприятия са с относителен дял 4,3% и с 9,8% дял от произведената продукция през 2015 г. Данните по останалите показатели са налични само за 2014 г.: в тях работят близо 17% от заетите лица, имат 25%-ен дял от приходите от дейност и 26% от нетните приходи от продажби. Данните за ДМА са отчетени като "конфиденциални".

Малките и средните предприятия обхващат предимно сферите на преработка и услуги и представляват мандри, цех за пушени и деликатесни меса и колбаси, цех за консервиране, цех за метални отливки, цех за бетонови изделия и други.

Вагоноремонтният завод "Коловаг" АД и осемте средни предприятия в общината са гръбнакът на местната икономика, макар да представляват едва 1,4% относителен дял от всички предприятия в общината. Данните, предоставени от ТСБ-Юг, отдел "Статистически изследвания– Пазарджик", поради високата им степен на конфиденциалност, не позволяват да се направи точен анализ на динамиката на тяхното развитие през наблюдавания период. Промишлените фирми с най-голям брой средносписъчен състав на територията на община Септември са: "Коловаг" АД (по-рано: "Вагоноремонтен завод–99" АД), "Хеброс – Винпром" АД, "Бъдеще 1894" АД, Винарска къща – село Виноградец, ЗЛМК – КЗУ (поделение към КЗУ гр. София), "Борса" ЕООД - гр.

Септември, "ВЕЛАС-В" ООД – гр. Ветрен, Потребителна кооперация “Заря”, Изба "Карабунар", "Рьофикс" ЕООД. На тях са падат около 48% от заетите лица, над 70% от произведената продукция, около 46% от приходите от дейност, близо 50% от нетните приходи от продажби и повече от половината ДМА.

Общински фирми на територията на община Септември са:

- “Медицински център I-Септември” ЕООД – център за оказване на извънболнична медицинска помощ – община Септември
- Общински транспорт Септември

Енергийно потребление

Енергопотреблението за осветление на улици и площади на територията на Община Септември е следното:

Година	**Енергопотребление**
2023 г.	842 575 KW/h.
2017 г.	878 788 KW/h.
2018 г.	896 345 KW/h.

На територията на община Септември има регистрирани две инсталации за производство на електроенергия:

- ФЕЦ "Агромаксима - Семчиново"

Фотоволтаична електрическа централа с местоположение Семчиново, общ. Септември, обл. Хаджидимово, в експоатация от 23 май 2014, с производствена мощност 0.063 МВт.
Собственик: "АГРОМАКСИМА" ЕООД

- ФЕЦ "Волтер груп - Семчиново"

Фотоволтаична електрическа централа с местоположение Семчиново, общ. Септември, обл. Хаджидимово, в експоатация от 23 май 2014, с производствена мощност 0.063 МВт.
Собственик: "ВОЛТЕР ГРУП" ЕООД

- ФЕЦ "Експреском - Септември"

Фотоволтаична електрическа централа с местоположение Септември, в експоатация от 26 юни 2013, с производствена мощност 0.196 МВт.
Собственик: "ЕКСПРЕСКОМ" ЕООД

- ВЕЦ "Ели дере"

Водноелектрическа централа с местоположение Варвара, общ. Септември, обл. Хаджидимово, в експоатация от 15 декември 2012, с производствена мощност 0.538 МВт.

Собственик: "ЕНЕРГИЯ" ООД

- ФЕЦ "Бъдеще Агро - Виноградец"

Фотоволтаична електрическа централа с местоположение Виноградец, общ. Септември, в експоатация от 29 юни 2012, с производствена мощност 4.118 МВт.

Собственик: "БЪДЕЩЕ АГРО" ЕООД

- ФЕЦ "Меджик роуз"

Фотоволтаична електрическа централа с местоположение гр. Септември, в експоатация от 9 април 2012, с производствена мощност 0.08 МВт.

Собственик: "МЕДЖИК РОУЗ" ООД

- ФЕЦ "СМС Солар"

Фотоволтаична електрическа централа с местоположение Варвара, общ. Септември, в експоатация от 27 март 2012, с производствена мощност 0.08 МВт.

Собственик: "СМС СОЛАР" ЕООД

- ФЕЦ "Пчела 09"

Фотоволтаична електрическа централа с местоположение Варвара, общ. Септември, в експоатация от 27 март 2012, с производствена мощност 0.08 МВт.

Собственик: "ПЧЕЛА 09" ЕООД

- ФЕЦ "Бошуля 1"

Фотоволтаична електрическа централа с местоположение Бошуля, общ. Септември, в експоатация от 22 март 2012, с производствена мощност 1.5 МВт.

Собственик: "ЕКОТЕРА - СОЛАР" ООД

- ФЕЦ "Бошуля 3"

Фотоволтаична електрическа централа с местоположение Бошуля, общ. Септември, в експоатация от 22 март 2012, с производствена мощност 0.7 МВт.

Собственик: "ЕКОТЕРА - СОЛАР" ООД

- ФЕЦ "Бошуля 2"

Фотоволтаична електрическа централа с местоположение Бошуля, общ. Септември, в експоатация от 22 март 2012, с производствена мощност 0.5 МВт.

Собственик: "ЕКОТЕРА - СОЛАР" ООД

*Информацията е достъпна на https://www.veiregistar.bg/

ОБЕКТИ В ЕКСПЛОАТАЦИЯ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛ. ЕНЕРГИЯ ПО ОБЩИНИ				
Община	**Област**	**Вид ВИ**	**ЕНЕРГИЙНИ ОБЕКТИ (бр.)**	**ИНСТАЛИРАНА МОЩНОСТ (MW)**
Септември	Пазарджик	Водна енергия	1	0.538000
		Слънчева енергия	56	40.922050
Общо			57	41.460050

*Информацията е достъпна на https://portal.seea.government.bg/bg/ByRegions

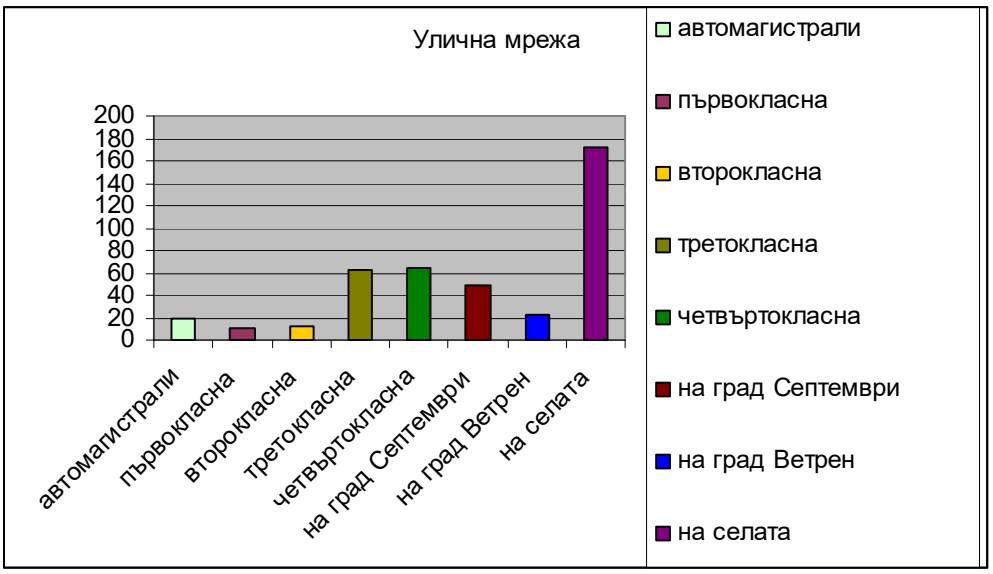
4.5. *Транспорт*

Транспортната инфраструктура е част от транспортната инфраструктурна схема на страната и Югоизточна Европа. През територията на общината минава евроазиатския транспортен коридор, свързващ Западна Европа с Близкия Изток и Средна Азия, международната автомагистрала "Тракия", която свързва Западна Европа и Истанбул, международната ЖП линия, свързваща Централна Европа с Азия.

От гара Септември започва дековилната железница, свързваща Тракия с Родопите, Пирин и Рила. По-голямата част от територията на общината е с добра екологична характеристика.

Транспортна и пътна инфраструктура на територията на Община Септември е:

-автомагистрали	-18,923 км.
-първокласна	-11,028 км.
-второкласна	-12,127 км.
-третокласна	-63,203 км.
-четвъртокласна	-65,160 км.
-улична мрежа на град Септември	-49,455 км.
-улична мрежа на град Ветрен	-22,935 км.
-улична мрежа на селата	-172,078 км.

Общата оценка на транспортната система е добра. Общината има добре изградена пътна мрежа.

Пространствената организация на тази мрежа позволява удобен достъп на населението от отделните населени места до центъра, а от там и връзка с останалата част на областта и страната.

Селищата се свързват помежду си основно с пътища от четвъртокласната пътна мрежа. Четвъртокласната пътна мрежа на територията на общината е с дължина около 65 км.

Пътищата от първи и втори клас от пътната мрежа на общината са в добро състояние. Частично задоволително е състоянието на пътищата трети клас и четвърти клас. Към момента особена необходимост от рехабилитация изпитва част
от четвъртокласната пътна мрежа .

Междуселищен и градски обществен транспорт се изпълнява изцяло от общинско предприятие. Транспортната схема е актуална и съобразена с пътнико-потока и часове, удобни за придвижване на населението до работните места и учебните заведения от населените места в общината до гр. Септември.

Товарният автотранспорт и международната спедиторска дейност се извършват от лицензирани местни частни превозвачи. Осъществяват се превози по заявки на клиента главно за страните от Източна Европа, Турция, Македония и Гърция.

В системата на железопътните връзки Община Септември е добре обезпечена.

Теснолинейна ж.п. линия Септември- Велинград - Добринище свързва общината с Родопите и Пирин.

В сравнение с предходните години пътникопотокът, както и вагонооборотът са силно намалели. Основната причина за намаления трафик на пътници е увеличаването на автобусните

превози в цялата страна, които се считат за по-удобни от пътуващите, в сравнение с ж.п. транспорта.

Друга причина е и ниската платежоспособност на пътуващите, които са намалили пътуванията си до минимум. Причината за намаления вагонооборот в сравнение с предходните години е преди всичко в почти неработещата в момента икономика на страната.

Със служебни коли разполагат:

- Община Септември
- Медицински център
- Спешна помощ
- РПУ – Септември
- Частни медицински практики
- БКС
- „Дневен център за деца и/или пълнолетни лица с увреждания”- гр. Ветрен
- Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост - с. Славовица

Отделяните вредни емисии са минимални.

4.6. Домакинства

4.6.1. В община Септември са регистрирани 7 378 домакинства. От тях 1975 в град Септември и 5 403 в другите населени места.

4.6.2. Сграден фонд – 11 183 жилища.

4.6.3. Енергийно потребление – доставчик на електроенергия за бита е EVN. Отоплението се осъществява с електроенергия, твърдо гориво и газ.

4.6.4. Потребление на енергия от възобновяеми източници е съвсем минимално.

4.7. Услуги

Основната дейност в сферата на услугите е в търговията, ресторантьорството, хотелиерството, комунални услуги.

Търговската мрежа на територията на общината включва – 167 броя търговски обекти, от които:

- магазини за хранителни стоки - 78 броя

- магазини за нехранителни стоки - 89 броя

4.8. Селско стопанство

Общо обработваемата земя в общината е 177 388 х. дка.

Показател	**Данни**
Обработваема земя, дка	177 388
Обработвана земя, дка	157 388
Пустеещи земи, дка	20 000

Съществуват реални условия за развитие на частно зърнопроизводство и животновъдство.

По начин на трайно ползване най-голяма е площта на нивите и полските култури, следват площите с трайните насаждения, естествените ливади, мерите и пасищата .

По вид собственост най-голям дял от обработваемата земя се пада на частната собственост около - 93 % .

По данни на Министерство на земеделието и горите - БАНСИК 2000, община Септември е сред общините с използваемост на земите от 61% до 73%.

Природо-климатичните условия в региона предопределят развитието на растениевъдството, главно към производството на зърнено-житни и фуражни култури. Значителен е делът на някои технически култури.

Зеленчукопроизводството също заема определен дял, предимно в частното стопанство.

Растениевъдство:

Приоритетно място в растениевъдството заемат пшеницата, ечемика и слънчогледа.

През последните години засятите площи и получения среден добив от тези култури варира, със среден добив 25 кг/дка. Останалите пролетници 93% от обработваемите земи са засяти с технически култури тютюн , маслодаен слънчоглед, етерично маслени култури, зеленчуци, фуражни култури и др. Слънчогледът е важна култура в района, като се очаква възраждане в нейното производство предвид очакваното търсене в региона.

Отглежда се и пролетен ечемик, царевица за зърно и силаж. Добри са възможностите за отглеждане на алтернативни култури.

През последните години в региона се забелязва интерес и към антрактивни култури като рапица, мента, лавандула, но все още на малки площи – по-скоро експериментално.

Отрасълът / овощарство / преминава през различни етапи на развитие. До 1996 година насажденията се стопанисваха с грижите на лош стопанин, което доведе до критично

фитосанитарно състояние. Причини за занемаряване на трайните насаждения са също възрастовото и физиологичното състояние, високите производствени разходи, дисбалансът между търсенето и предлагането на продукцията. Всичко това доведе до бракуване на част от лозовите насаждения, а не малка част от съществуващите са също за брак.

С приключване на аграрната реформа по възстановяване на собствеността на земеделските земи след 1997-98 година, се наблюдава повишен интерес към лозарството и овощарството в региона.

Собствениците и арендаторите започнаха възстановителни мероприятия на съществуващите насаждения, а също и проучване, анализи и създаване на нови масиви.

Това дава основание за оптимизъм за по-нататъшно възраждане и развитие на лозарството и овощарството в региона.

Животновъдство:

Животновъдството е втори основен подотрасъл на селското стопанство в общината, профилиран в областта на говедовъдството, свиневъдството и овцевъдството. В последните години той бележи развитие изключително в частния сектор. Броят на животните по групи за последните години бележи ръст при говеда, свине и кози в частния сектор.

Могат да бъдат формулирани някои основни изводи за неговите потенциали и насоки за перспективно развитие :

- С най-добри условия за развитие на интензивно селско стопанство са равнинните части от територията, където релефните и почвените условия, както и сравнително големият размер на нивите благоприятстват такова развитие;

- В планинските землища условията са неблагоприятни за интензивно земеделие, но съществуват възможности за развитие на планинско пасищно животновъдство на базата на значителния размер пасища, както и на добива на сено от естествените ливади;

- Наложителни са промени във формата на стопанисване, които да доведат до създаване на по-едри съвременни стопанства. Това може да се осъществи, чрез стимули за агрофирми, арендатори или земеделски кооперации, които да имат интерес, поемайки рисковете, да наемат, купуват или организират използването на по-нископродуктивни земи.

- При внедряване на подходящи форми на стопанисване и технологии, съществуват условия за производство на продукти предимно от животновъдството, като козе, овче и краве мляко и производните им, пчелен мед, както и производство на билки и плодове.

Горско стопанство

Общата площ на горския фонд на община Септември е 106 812,69 дка.

Политиката на общинското ръководство е насочена към постепенно залесяване.

При избора на дървесни видове за залесяване са взети предвид условията за месторастене, екологичните качества на отделните дървесни видове и стопанската цел и изгода.

Като израз на това е планирано залесяване с изключително ценните дървесни видове от род Paulownia. Те пораждат интерес със своя изключително бърз растеж, висококачествена дървесина, красиви гроздовидни съцветия и големи листа. Това дърво имат огромно значение за околната среда и за икономиката. То е чудесен материал за индустриално производство на дървени пелети (източник на топлинна енергия), биомаса, биогориво, дървесина, суровини за фармацевтичната промишленост. Тези дървета са подходящи за обновяване на унищожени горски масиви, за озеленяване на паркове и градини. Насажденията от Paulownia не изискват големи грижи и разходи за отглеждането си. Дървото не изисква повторно засаждане след отсичане, понеже силната коренова система дава началото на ново стъбло. То достига височина 5-10 метра само за 2 години. След 7 години добивът на дървесина е до 1 куб.м. от дърво. Листата имат висока хранителна стойност и се използват за фураж на животните, а също и за лекарствени препарати. Те са с голяма площ (диаметър 75 см.) и абсорбират големи количества въглероден диоксид, а след листопад обогатяват почвата с азот.

Санитарната сеч е предвидена във всички насаждения и култури, в които са установени заболели и повредени дървета.

Екологичният ефект от предвидените лесовъдни мероприятия се изразява в следното:

- увеличава се залесената площ , което е от значение както за подобряване на общата продуктивност на гората, така и за подобряване на микроклимата в района;
- извършването на отгледните и санитарни сечи ще подобри качеството на дървостоите и здравословното им състояние;
- ще се увеличат защитните, водоохранните и водорегулиращите функции на насажденията, а така също и условията за растеж.

На територията на горскостопански участък не се наблюдават масово активни ерозионни процес, поради предимно равнинния терен, слабите валежи и спокойните водни течения.

Проблеми при пълноценното използване на дървесината:

- Ниско ниво на техническа обезличеност на дърводобива;
- Слаб кадрови потенциал за тази дейност в общините;
- Ниско ниво на квалификация на работниците в дърводобива;

- Недостатъчна гъстота на горскопътната мрежа в резултат на което извозните разстояния са дълги;
- Липса на системна информация за търсенето и предлагането на дървесина.

Необходимо е създаване на нормативни, икономически, технологически и организационни условия за оптимално използване на дървопроизводствения потенциал на горите, при запазване и подобряване на средообразуващите им функции.

Производство на биодизел

Основният материал за производство на био дизел са растителните масла. Едно от най важните растения, от което се добива масло, е рапицата. През последните години на територията на общината се наблюдава засилено засаждане на земи с тази култура. Други растения, от които се добива масло, такива като слънчоглед и соя, както и животински мазнини, могат да се използват за производството на био дизел. След прибирането на реколтата, рапичното семе се пресова в рафинерии и се получава рапично масло. От един хектар може да се произведе около 1 500 литра растително масло. Полученият рапичен шрот се използва като протеин в хранително-вкусовата промишленост. Пресованото растително масло се превръща чрез проста химическа реакция в биодизел, химически метилов естер от растително масло (PME). С помощта на катализатор (напр. основен разтвор на калиевия карбонат) и при добавяне на приблизително 20 % метанол, се извършва фрагментация на растителното масло. Освен биодизел, като съпътстващ продукт се получава и глицерин. Излишният метанол се отделя чрез дестилация и се пуска отново в цикъла. Глицеринът е важна суровина за фармацевтичната промишленост и за производството на козметични продукти.

Етапи на процеса на производство на био дизел:

- Естерификация
- Разделяне на биодизел/глицерин
- Биодизел - промиване
- Биодизел – изсушаване
- Преработка на глицерина
- Възстановяване на метанола

4.9. Външна осветителна уредба

Населените места от общината са електрифицирани. Част от уличното осветление е с енергоспестяващи лампи с оглед подобряване на енергийната ефективност на осветителните инсталации. Общината възнамерява да продължи с реконструкцията и модернизацията на системата за улично осветление, има направен енергиен одит на системите за външно изкуствено осветление на населените места на територията на община Септември“

5. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ. ВРЪЗКИ С ДРУГИ ПРОГРАМИ

Приоритетите на община Септември за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници са в зависимост от стратегическите цели и политиката за развитие на общината – постигане на конкурентоспособна, динамична и рентабилна местна икономика, подобряване стандарта на живот на населението, намаляване на емисиите на парникови газове, като елементи от политиката по устойчиво енергийно развитие.

Изпълнението на мерките в Краткосрочната програма по ВЕИ, може да се съчетае с препоръките в заключителните доклади от проведените енергийни обследвания на сградите общинска собственост. При обновяването на тези сгради освен мерки по подобряване на термичната изолация на сградата, след доказване на икономическата ефективност, могат да се включат и мерки за въвеждане на термични слънчеви колектори и заместване на съществуващо отопление с такова, базирано на ВЕИ.

Възможностите за финансиране и осъществяване на инвестиционните намерения, свързани с използването на източниците на възобновяема енергия се характеризират със следните аспекти:

<u>СТРУКТУРНИ ФОНДОВЕ НА ЕС</u>

- **ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ**

Програмата е съфинансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. Дирекция „Развитие на селските райони” на Министерството на земеделието и храните е управляващ орган на Програмата.

Налице е потенциал за допълнителна преработка на остатъците и страничните продукти от множество производства в селските райони на страната. Оползотворяването му ще повиши разнообразието от суровини или вложения във веригите на добавяне на стойност извън хранително вкусовата промишленост, например за предприятията за производство на биогорива за транспорта.

Производството на биогорива за транспорта се съфинансират в рамките на:

мярка М04 — Инвестиции в материални активи

- Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“
- Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“

мярка М06 — Развитие на стопанства и предприятия

- Подмярка 6.2 „Стартова помощ за неземеделски дейности“
- Подмярка 6.4 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“

Бенефициери са земеделски производители (физически и юридически лица), групи/организации на производители, предприятия (физически и юридически лица), включително пазари на производители регистрирани съгласно Закона за стоковите борси и тържища.

При производство на биоенергия, включително биогорива, използваните суровини от зърнени и други богати на скорбяла култури, захарни култури, маслодайни култури и суровини, които се използват за фуражи, се ограничават до 20%. Ограниченията от 20% не се прилагат за отпадъчни продукти от тези култури, които не се използват за фуражи.

Проекти за производство на биогорива и течните горива от биомаса се подпомагат при условие, че отговарят на критериите за устойчивост, определени в чл. 37-40 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ)(например: не са отглеждани върху терени с голямо значение за биоразнообразието, с високи въглеродни запаси, не са добити от суров материал, отглеждан на земя, която е била торфище, водят като резултат при потреблението на произведените от тях биогорива и течни горива от биомаса до намаляване на емисиите на парникови газове, са отглеждани в съответствие с чл. 38 ЗЕВИ).

Размерът на предоставяната подкрепа (публична безвъзмездна помощ) от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи варира от 40-90% в зависимост от конкретната подмярка.

- **ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ"**

ОП „Регионално развитие" е насочена към изпълнение на един от основните национални стратегически приоритети на Националната стратегическа референтна рамка - „поддържане на балансирано териториално развитие". Стратегията на програмата е засилване на конкурентоспособността и привлекателността на регионите и намаляване различията в развитието на шестте района за планиране (NUTS) чрез подобряване на индустриалната, жилищната, социалната, природна и културна среда.

Програмата дава предимство на проекти, които са насочени към преодоляване на съществуващия енергиен дефицит чрез използване на възобновяеми енергийни източници.

Допустими дейности по операция 4.2. в областта на ВЕИ

- Събиране на данни; изследвания и анализи на тенденциите в развитието;
- Обмен на ноу-хау и най-добри практики и придружаващите ги анализи, свързани с ВЕИ;
- Разработване на портали/виртуални мрежи за обмен на най-добри практики, интернет-базирани средства и електронни бази данни за споделен обмен на най-добрите практики и тенденции в развитието;

- Анализи на най-добри практики и критерии (benchmarking analyses) при предоставянето на услуги;
- Разработване на бъдещи стратегически проекти и планове за действия;
- Обучения, семинари, конференции, учебни посещения, съвместни срещи, включващи и социално-икономическите партньори (университети, НПО, бизнес сдружения, синдикати и т.н.);
- Иновационни стратегии и стратегии за превенция на риска;
- Разпространение на информация и кампании за повишаване на информираността на населението;
- Разработване на материали за дистанционно обучение и дискусионни форуми;
- Въвеждане на иновационни подходи (пилотни проекти);
- Предоставяне на консултации и услуги, свързани с конкретен обмен;
- Разпространение на резултатите;.

➢ **Кредитна линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници (КЛЕЕВЕИ)**

Кредитната линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници за България /КЛЕЕВЕИ/ е разработена през 2004 от Европейската банка за възстановяване и развитие /ЕБВР/, в сътрудничество с българското правителство и Европейския съюз. Програмата предоставя кредитни линии на участващите банки, които от своя страна предоставят заеми на частни дружества за проекти по енергийна ефективност в промишлеността и малки проекти в областта на възобновяеми енергийни източници.

Банките, които участват в програмата КЛЕЕВЕИ са: Банка ДСК, Банка Пиреус, Българска Пощенска Банка, Обединена Българска Банка, Райфайзенбанк и Уникредит Булбанк.

Кредитоискателят е частно предприятие или друга форма на преобладаваща частна собственост, създадена и функционираща на територията на България. Инвестицията трябва да е съобразена с местните закони за опазване на околната среда и да съответства и на екологичните и здравни норми на България и ЕС. За да отговаря на условията, кандидатстващият трябва да покрива изискванията на банката-партньор, отпускащ кредита и да бъде от частния сектор или да бъде с поне 50% частно участие.

Подходящи индустриални проекти за енергийна ефективност включват мерките:

- комбинирано производство на топло и електро енергия;
- оползотворяване на отпадъчна топлина;
- автоматизация и управление на процеси и съоръжения;

- реконструкция на енергийна инфраструктура;
- смяна на гориво – от въглища/нефт на газ; оптимизация на процеси.

Проектът трябва да постига спестяване на енергия не по-малко от 20 % и да има вътрешна норма на възвръщаемост най-малко 10 %.

Пакетът, който предоставя програма КЛЕЕВЕИ съдържа:

− кредит до 2,5 милиона евро в проекти за енергийна ефективност или за възобновяеми енергийни източници. На практика се връщат само от 80 % до 85 % от главницата, защото при успешно реализиран проект получавате субсидия до 15 % от главницата по кредита в проекта

− безплатна техническа помощ от консултантите по Програмата

– ЕнКон Сървисиз при подготовката за кандидатстване за кредит и разработването на бизнес план.

➢ ПУБЛИЧНО-ЧАСТНО ПАРТНЬОРСТВО (ПЧП)

Отчитайки Европейското законодателство, практика и счетоводно третиране, Публично-частното партньорство е дългосрочно договорно отношение между лица от частния и публичния сектор за финансиране, построяване, реконструкция, управление или поддръжка на инфраструктура с оглед постигане на по-добро ниво на услугите, където частният партньор поема строителния риск и поне един от двата риска - за наличност на предоставяната услуга или за нейното търсене.

Плащанията по Публично-частното партньорство, свързани с ползването на предоставяната от частния партньор публична услуга, са обвързани с постигане на определени критерии за количество и качество на услугата. Общинската администрация (като потребител на услуги) има право да редуцира своите плащания, както би го направил всеки „обикновен клиент" при непредоставяне на необходимото количество и качество на услугата.

Успешното изпълнение на проекти, чрез публично-частни партньорства се обуславя от наличието на следните предпоставки:

- Наличие на решение на ОС за осъществяване на ПЧП проекти;
- Наличие на обществена подкрепа за осъществяването на проекти със значим обществен интерес;
- Наличие на законодателна рамка подходяща за прилагане на ПЧП модели;
- Провеждане на открита и прозрачна тръжна процедура в съответствие със съществуващите най-добри практики;

- Изработване на механизъм за сравнение с публичните разходи за осъществяване на проекта (доказване на по-добра стойност на вложените публични средства);
- Наличие на механизми за плащане на предоставяната услуга съобразени с обществените възможности и нагласи (преценка на обществена нагласа и възможности за плащане на такси, прецизно определяне на нивото на таксите);
- Съществуване на достатъчен капацитет в публичните органи отговарящи за осъществяване на инфраструктурни проекти.

➢ **ЕСКО услуги**

ЕСКО компаниите са бизнес модел, който се развива в България от няколко години. ЕСКО компаниите се специализират в предлагането на пазара на енергоспестяващи услуги. Основната им дейност е свързана с разработването на пълен инженеринг за намаляване на енергопотреблението. Този тип компании влагат собствени средства за покриване на всички разходи за реализиране на даден проект и получават своето възнаграждение от достигнатата икономия в периода, определен като срок на откупуване. Договорът с гарантиран резултат е специфичен търговски договор, регламентиран с чл. 38 от Закона за енергийната ефективност.

Намаляване разходите за горива, енергия и други консумативи и повишаването на комфорта в сградите държавна или общинска собственост, могат да са предмет на договори за управление и експлоатация и/или проектиране, доставка, монтаж. Могат да бъдат реализиране някои от следните схеми:

❖ **Договор с гарантиран резултат**

При този вид договори фирмата за енергийни услуги гарантира минимално ниво на икономии. Постигнатите допълнителни ефекти над гарантираните се разпределят дялово между страните или се капитализират само в една от тях. Частният сектор поема риска, при условие, че не бъдат постигнати минималните гарантирани икономии да не възвърне инвестициите си.

Финансиране: Финансовите средства за осъществяване на подобен тип проекти могат да са собствени средства на частния сектор, привлечени средства, финансиране от трета страна.

❖ **Зелени инвестиции - механизъм на Протокола от Киото**

Съгласно Закона за енергетиката (ЗЕ), се създава вътрешна българска система за издаване и търговия със зелени сертификати. За всяко месечно произведено количество електричество от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), производителят му получава зелен сертификат, който

е безналична ценна книга и се издава и регистрира от ДКЕВР. Съгласно чл.163 от ЗЕ, производителите на електроенергия от възобновяеми източници, като вятър, вода, слънце, биомаса, геотоплина и т.н., ще могат да продават произведената електроенергия на преференциални цени.

Механизмът "Международна търговия с емисии" е залегнал в член 17 на Протокола от Киото и дава възможност на страните да търгуват помежду си с редуцирани емисии от парникови газове в периода 2008 - 2012 г., с цел икономически най-ефективно. Производителите на електроенергия от ВЕИ ще могат директно да продават зелените си сертификати на заинтересовани лица, по цена която се определя от търсенето и предлагането.

❖ **Финансиране от НФЕЕ**

Фонд "Енергийна ефективност" (ФЕЕ) е юридическо лице, създадено по силата на Глава 4, раздел I от Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ) от 2004 г. ФЕЕ управлява финансови ресурси, получени от Република България от Глобалния Екологичен Фонд (ГЕФ) с посредничеството на Международната банка за възстановяване и развитие (МБВР) и от други донори.

❖ **Финансиране от търговски банки**

Кредитна линия на ЕБВР за проекти за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници от:

- ВЕЦ;
- Слънчеви инсталации;
- Вятърни централи;
- Биомаса;
- Геотермални инсталации;
- Инсталации с биогаз.

6. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА И ВЪЗМОЖОСТИТЕ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ ПО ВИДОВЕ РЕСУРСИ

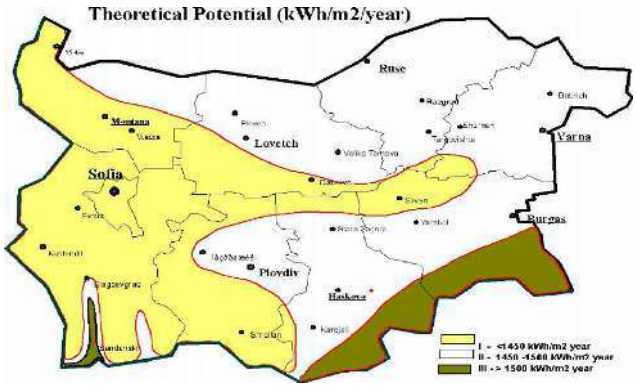
6.1. Слънчева енергия

Оценка на потенциала на слънчевата радиация в България

Средногодишното количество на слънчево греене за България е около 2 150 часа, а средногодишния ресурс слънчева радиация е 1 517 kWh m^2. Като цяло се получава общо

количество теоретически потенциал слънчева енергия падаща върху територията на страната за една година от порядъка на 13.103 ktoe. Като достъпен годишен потенциал за усвояване на слънчевата енергия може да се посочи приблизително 390 ktoe (Като официален източник за оценка на потенциала на слънчевата енергия се използва проект на програма PHARE, BG9307-03-01-L001, „Техническа и икономическа оценка на ВЕИ в България". В основата на проекта са залегнали данни от Института по метеорология и хидрология към БАН, получени от всичките 119 метеорологични станции в България, за период от над 30 години). След анализ на базите данни е направено райониране на страната

по слънчев потенциал и България е разделена на три региона в зависимост от интензивността на слънчевото греене, показани на фигурата.

Интерес от гледна точка на икономическата ефективност при използване на слънчевите термични инсталации предизвиква периода късна пролет - лято - ранна есен, когато основните фактори, определящи сумарната слънчева радиация в България са най-благоприятни. Основният поток на сумарната слънчева радиация е в часовете около пладне, като повече от 70% от притока на слънчева енергия е в интервала от 9 до 15 часа, който се приема като най-активен по отношение на слънчевото греене. За този период може да се приеме осреднена стойност на слънчевото греене около 1 080 h, среден ресурс на слънчевата радиация - 1 230 kWh/m^2 и КПД на не-селективни слънчеви панели ~66%.

Усвояването на икономически изгодния потенциал на слънчевата енергия реално може да се насочи първоначално към сгради държавна и общинска собственост, които използват електроенергия и течни горива за производство на гореща вода за битови нужди. Очаква се и значително повишаване на интереса от страна на жителите на панелни сгради, които освен мерките по подобряване на термичната изолация на сградата да инсталират и слънчеви колектори за топла вода. Увеличава се използването на слънчевите термични колектори в строителството на хотели, ресторанти и др.

Слънчевата радиация, преобразувана в топлина, чрез конвенционални термични слънчеви колектори може да се насочи приоритетно към производство на гореща вода през късна пролет, лято и ранна есен.

Въпреки, че съществуват слънчеви термични системи, които могат да работят през цялата година, в момента вследствие на високата им цена, икономически ефективното им приложение трудно може да се докаже.

Краткосрочната програма по ВЕИ за следващия тригодишен период, в частта въвеждаща използването на термични слънчеви колектори, включва общински сгради, потребяващи електроенергия или течни горива за производство на гореща вода. Добър пример за това са учебните и детски заведения на територията на община Септември.

Изпълнението на мерките в Програмата по ВЕИ, въвеждаща термични слънчеви колектори в такъв мащаб, при наличие на финансова възможност може да се съчетае с препоръките в заключителните доклади от проведените енергийни обследвания на сгради общинска собственост. При обновяването на тези сгради освен мерки по подобряване на термичната изолация, след доказване на икономическата ефективност, могат да се включат и мерки за въвеждане на термични слънчеви колектори и заместване на съществуващо отопление с такова, базирано на ВЕИ (биомаса или нейни производни).

През новия краткосрочен програмен период Общината следва да увеличи усилията си за експлоатиране на този практически неизчерпаем източник на възобновяема енергия.

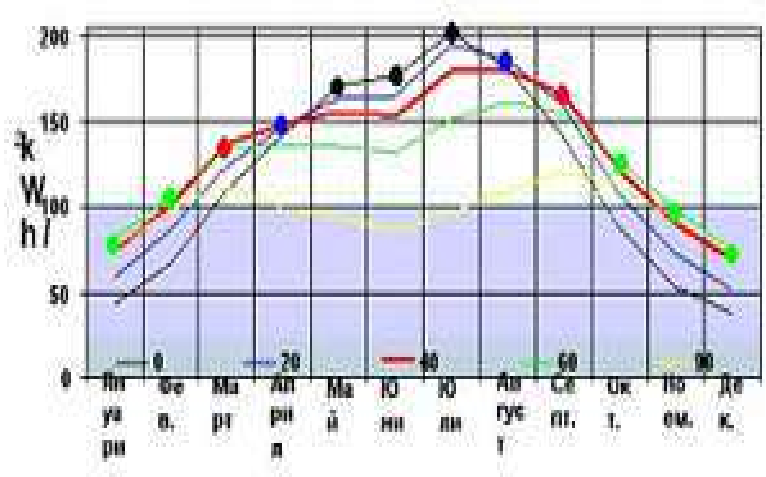
Определят се приоритетни поземлени имоти за изграждане на вилни зони с автономно захранване - частично или цялостно, използвайки различни източници: соларни панели, ветрогенератор, дизелов/бензинов генератор с акумулатори и инвертор, и комбинация от тези източници, след провеждане на съответните процедури по Закона за опазване на земеделските земи и Закон за устройство на територията и други относими, а именно:

10820.32.330, 10820.32.72, 10820.32.330, 10820.32.81, 10820.32.560, 10820.32.283, 10820.32.556, 10820.31.786, 10820.32.559, 10820.32.64, 10820.32.65, 10820.32.76, 10820.32.75, 10820.32.74, 10820.32.73, 10820.32.706, 10820.32.77, 10820.32.78, 10820.32.79, 10820.32.80, 10820.31.841, 10820.31.145, 10820.31.146, 11154.348.13, 11154.348.15, 11154.348.14, 11154.348.25, 11154.347.97, 11154.347.134, 11154.347.135, 11154.347.136, 11154.347.96, 11154.342.10, 11154.342.692, 11154.342.109, 11154.340.150, 11154.340.52, 11154.340.51, 11154.340.50, 11154.340.49, 11154.340.48, 11154.340.47, 11154.340.46, 11154.340.45, 11154.340.44, 11154.340.43, 11154.340.42, 11154.340.41, 11154.340.40, 11154.340.701, 11154.342.17, 11154.342.13, 11154.342.14, 11154.342.16, 11154.342.12, 11154.185.10, 11154.185.11, 11154.185.12, 11154.185.7, 11154.185.8, 11154.185.9, 11154.185.12, 11154.342,15, 11154.347.83, 11154.347.84, 11154.347.85, 11154.347.87,

11154.347.88, 11154.347.89, 11154.347.90, 11154.347.93, 11154.347.94, 11154.347.95, 11154.347.91, 11154.347.92, 11154.347.174, 11154.347.67, 11154.347.66, 11154.347.65, 11154.347.64, 11154.347.63, 11154.347.45, 11154.347.195, 11154.347.44, 11154.347.203, 11154.347.204, 11154.347.42, 11154.347.41, 11154.347.40, 11154.347.191, 11154.347.192, 11154.347.221, 11154.347.220, 11154.347.219, 11154.347.37, 11154.347.36, 11154.347.35, 11154.347.34, 11154.347.33, 11154.347.32, 11154.347.31, 11154.185.5, 11154.185.6, 11154.347.82, 11154.347.81, 11154.347.80, 11154.347.79, 11154.347.78, 11154.347.77, 11154.347.76, 11154.347.75, 11154.347.74, 11154.347.73, 11154.347.72, 11154.347.71, 11154.347.70, 11154.347.69, 11154.347.68, 05949.151.901, 05949.152.213, 05949.152.214, 05949.152.219, 05949.152.1, 05949.152.2, 05949.152.2, 05949.150.12, 05949.150.11;

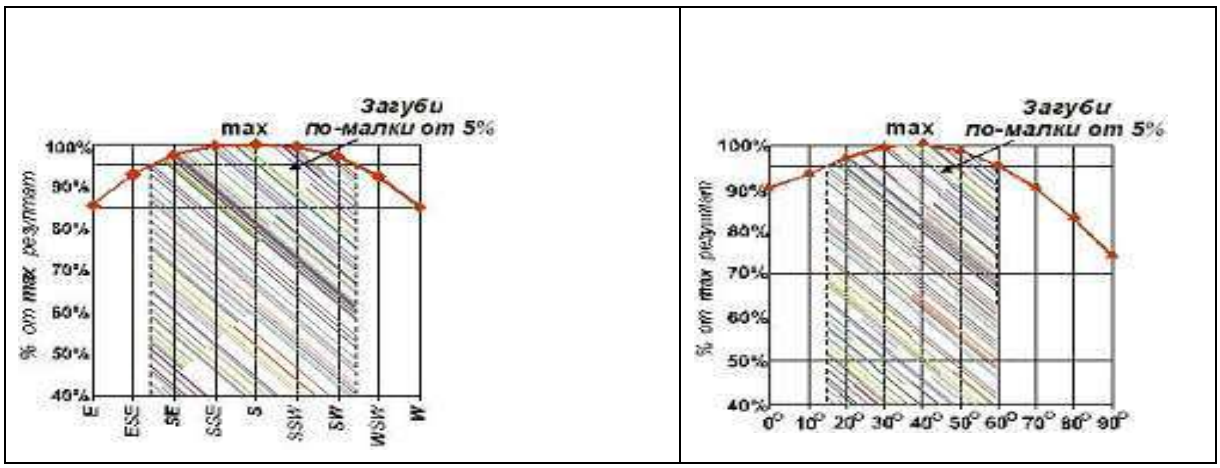
Слънчевите ФЕЦ преобразуват слънчевата енергия в електрическа. Производителността на соларните инсталации е в пряка зависимост както от ССР, така и от географската ориентация на наклонената повърхност на панелите и от наклона спрямо хоризонт. От графиките на фигурата по - долу е видно, че най-голяма сума на слънчевата радиация има в периода м.май-м.септември при ориентация на наклонената повърхност в интервала югоизток, юг-югоизток, юг, юг-югозапад, югозапад и ъгъл на наклона в интервала 30-500.

Месечни суми на ССР (kW/m²) върху южно ориентирана наклонена повърхност:

Годишни суми (kW/m²)

Наклон	ССР	%
0°	1413	90
10°	1453	93
20°	1518	97
30°	1559	99
40°	1566	100
50°	1544	99
60°	1493	95
70°	1409	90
80°	1299	83
90°	1168	75

Фиг. Влияние на ориентацията и на наклона

Разполагаемата част от определения теоретичен потенциал следва да се коригира и с коефициента на полезно действие(КПД) - ηт на съответната инсталация. При слънчеви инсталации за топла вода ηт = 0,35. При фотоволтаични инсталации средна стойност може да се приеме ηт = 0,12, като в пробна експлоатация вече има инсталации със значително по-висок ηт.. Предвид трябва да се вземат и качеството на атмосферния въздух и засенчването на околната среда.

Техническият потенциал на фотоволтаични инсталации трябва да се оценява на базата на допускането, с какви площи разполага общината за изграждане на фотоволтаични централи - покриви, фасади,тераси на сгради, навеси на паркинги, дворни места и др. в урбанизираните територии и свободни неизползваеми терени в съответните землища на населените места. Оценката трябва да се направени за съответния тип PV модули. Най-разпространените модули са:

Модули от Монокристален силиций - цялата клетка представлява един монокристал от силиций, в който е образуван p-n преход. Монокристалите се произвеждат на основата на скъпи технологии, което определя и високата цена на този тип клетки. Те обаче осигуряват относително висок коефициент на полезно действие - от порядъка на 14% за масово предлагани на пазара фотоволтаици и до 22,1% за модули със специално предназначение. Съществуват данни за експериментални фотоелементи от този тип, които в лабораторни условия постигат до 24% КПД.

Модули от Поликристален силиций - принципът им на работа не се отличава от описания за монокристалния силиций, но единичната фотоклетка вече не се изгражда от един монокристал. Това прави тази технология по-евтина, но и по-неефективна. Постигания КПД е от порядъка на 12%. Както монокристалните, така и поликристалните фотоелементи се приемат за устройства с дълъг живот - повече от 20 години, като производителността им спада относително малко за този период - около 1% годишно.

Модули от Кадмиев телурит (CaTe) - приема се като един от перспективните материали за фотоволтаици, произвеждани на основата на тънкослойната технология. Фотоелементите са евтини, дори с по-ниска цена в сравнение с тези от аморфен силиций, с КПД около 8%, експлоатационен живот 10 и дори повече години.Предимствата на тази технология е сравнително ниската им зависимост от засенчване и запрашаване, което е значително предимство при монтиране в градска среда.

6.2. Вятърна енергия

Масовото приложение на вятърната енергия като енергиен източник започва през 80-те години в Калифорния, САЩ. След 1988 г. тази технология навлезе и на енергийния пазар в Западна и Централна Европа.

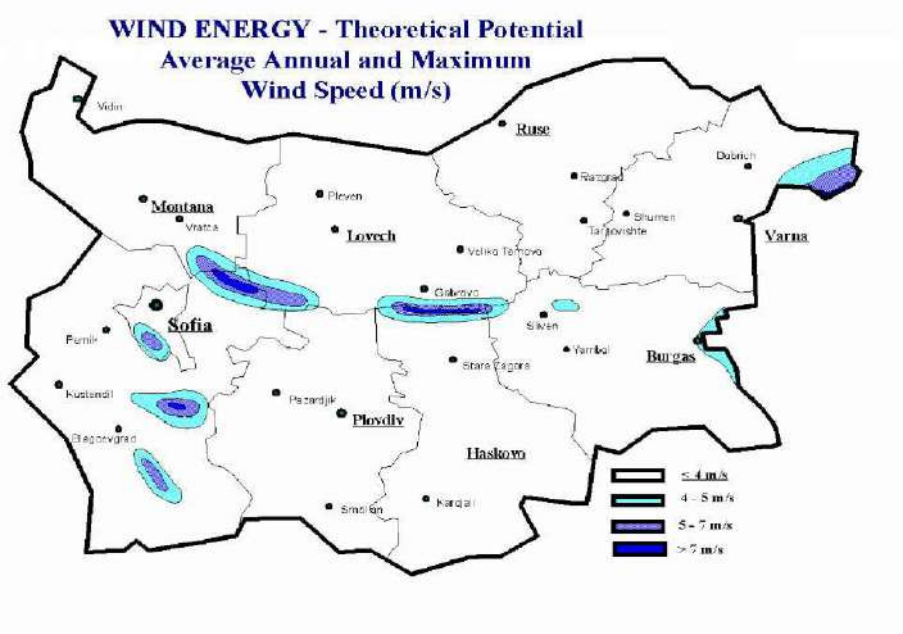
В България

Вятърната енергетика има незначителен принос в брутното производство на електроенергия в страната. През **2001 г.** от вятърна енергия са произведени **35 MWhe (3 toe), през 2003 г. - 63 MWh (5.4 toe), а през 2004 г. -707 MWh (60.8 ktoe).** Това показва, че развитието на вятърната енергетика в България се ускорява.

На територията на България са обособени четири зони с различен ветрови потенциал, но само две от зоните представляват интерес за индустриално преобразуване на вятърната енергия в електроенергия: 5-7 m/s и >7 m/s.

Тези зони са с обща площ около 1 430 km^2, където средногодишната скорост на вятъра е около и над 6 m/s. Тази стойност е границата за икономическа целесъобразност на проектите за вятърна енергия. Следователно енергийният потенциал на вятъра в България не е голям.

Въз основа на средногодишните стойности на енергийния потенциал на вятърната енергия, отчетени при височина 10 m над земната повърхност, на територията на страната **теоретично** са обособени три зони с различен ветрови потенциал:

Община Септември попада в **Зона А: зона на нисък ветроенергиен потенциал.** Характеристиките на тази зона са:

- Средногодишна скорост на вятъра: < 4 m/s;
- Енергиен потенциал: 100 W/m^2 ; (по-малко от 1000 kWh/m^2 годишно);
- Средногодишната продължителност на интервала от скорости ∑ τ 5-25 m/s в тази зона е 900 h, което е около 10 % от броя на часовете в годината (8 760 h).

След извършен анализ на техническия потенциал на вятърната енергия е установено, че единствено зоните със средногодишна скорост на вятъра над 4 m/s имат значение за промишленото производство на електрическа енергия. Това са само 3,3% от общата площ на страната (нос Калиакра, нос Емине и билото на Стара Планина). Трябва да се отбележи обаче, че развитието на технологиите през последните години дава възможност да се използват мощности при скорости на вятъра 3.0 – 3.5 m/s.

Прогнози за развитието на вятърната енергетика в община Септември

Достъпният енергиен потенциал на вятърната енергия се определя след отчитането на следните основни фактори: силно затрудненото построяване и експлоатация на ветрови съоръжения в урбанизираните територии, резервати, военни бази и др. специфични територии; неравномерното разпределение на енергийния ресурс на вятъра през отделните сезони на годината; физикогеографските особености на територията на страната; техническите изисквания за инсталиране на ветрогенераторни мощности.

Възможността за усвояване на достъпния потенциал на вятърната енергия зависи от икономическите оценки на инвестициите и експлоатационните разходи по поддръжка на

технологиите за трансформирането й.

Изграждането на ветро парк за собствено ползване не би била целесъобразна инвестиция, но при евентуален инвеститорски интерес, община Септември би съдействала в издаването на нужните разрешителни за изграждане на съоръжението.

Бъдещото развитие на вятърната енергетика в общината в подходящи планински зони и такива при по-ниски скорости на вятъра ще зависи и от прилагането на нови технически решения.

6.3. Водна енергия

Водостопанската система на община Септември е представена от дейностите по водоснабдяване и канализация, както и дейността по използване и стопанисване на водохранилищата.

Количеството на повърхностните води на община Септември се изчислява като сума от повърхностните води, които се генерират на територията й главно от валежи и количеството води, влизащи в общината, чрез р.Марица.

Според хидроложкото районiране на България, община Септември попада в област с дъждовен речен режим. Речният отток се формира предимно от изпарението и валежите, и има изразен максимум в края на есента и началото на зимата. Тази особеност на валежния режим в областта обуславя есенно-зимния максимум на оттока, който е 50% от обема на целогодишния речен отток.

В последните години се наблюдава увеличение на дебита на р. Марица, което може да бъде обяснено с намаленото водоползване за промишлени и селскостопански нужди.

Община Септември се намира в западнотракийския хидрогеоложки район на Република България. Същия е слабо водоносен, характерен с преходни елементи в режима на речния отток. Течащите води са представени от транзитно преминаващите през низините долни течения на притоците на най – голямата водна артерия р. Марица. На територията на община Септември приток на р. Марица са р. Чепинска и р. Бистрица.

Реките в региона се характеризират със значително променливо пълноводие, което започва от средата на месец февруари и е с продължителност до месец юни.

Летните засушавания започват от края на м. юни и продължават до м. септември.

Общото количество на водните запаси от питйна вода е в нормите и е достатъчно за обслужване на населението.

6.4. Геотермална енергия

На територията на община Септември неоценимо богатство са термоминералните извори в околностите на с. Варвара, и с. Ветрен дол с температура на водата над 72 С°.

Около изворите е оформена вилна зона Варварски минерални бани.

Термоминералното находище “Варвара” се намира на около 4 км. южно от с. Варвара. Разположено е в живописното дефиле на р. Чепинска. Водите му се използуват предимно за хигиенни нужди и балнеолечение в изградените две бани в с. Варвара и гр. Пазарджик.

Термоминералното находище “Варвара” , по условията на формиране на водите, по макро и микрохимически състав, по характера на съпътстващите газове, попада в групата на слабоминерализираните термални води. Находището е в пределите на Чепинския район, включващ още термалните извори във Велинград / Чепино, Лъджене и Каменица/ и с. Корово. Водите на Варварското находище се изливат в коритото на р. Чепинска по протежение на 400 м.

Всички сондажи и извори, които са 6 на брой са в хидравлична връзка. При понижения на водните нива в сондажите 3 и 4 с 2 – 7 м., целия динамичен разход на находището се съсредоточава в тях.

Водата е сулфатно–хидрокарбонатна, натриева, с повишено съдържание на хлор, флуор и с обща минерализация 0,770 – 0,811 гр./л.

Освен използването на геотермалната енергия от подземните водоизточници все повече навлиза технологията на термопомпите. Високата ефективност на използване на земно и водно-свързаните термопомпи се очаква да определи нарастващият им ръст на използване до над 11% годишно.

Оползотворяването на геотермалната енергия, изграждането на геотермални централи и/или централизирани отоплителни системи, изисква значителни първоначални инвестиции за изследвания, сондажи, енергийни съоръжения, спомагателно оборудване и разпределителни мрежи. Производствените разходи за електроенергия и топлинна енергия са по-ниски от тези при конвенционалните технологии. Съществото е, че коефициента на използване на геотермалния източник може да надхвърли 90%, което е недостижимо при другите технологии.

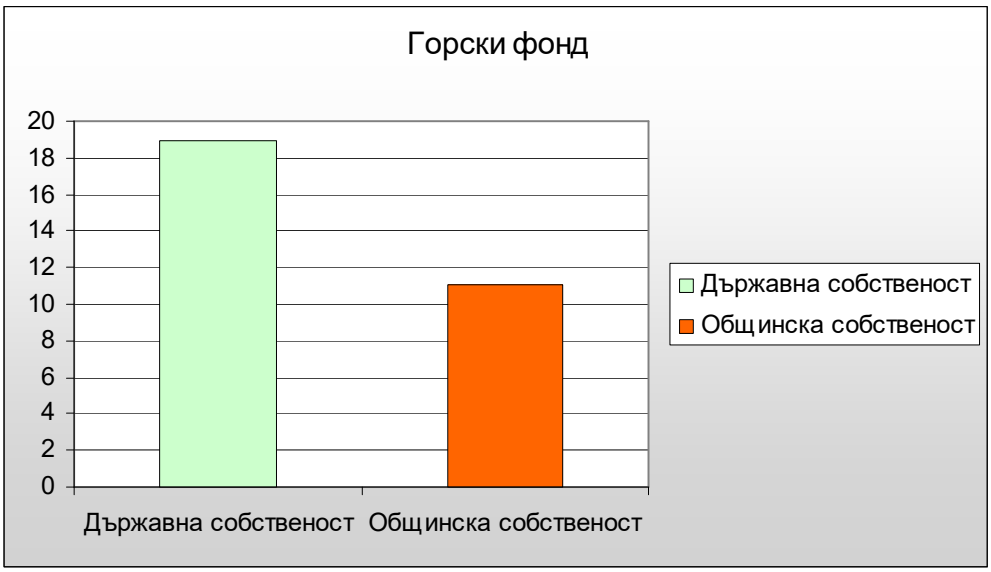
За осъществяването на такива проекти, община Септември поиска собствеността на находище «Варвара», което ни беше предоставено с Решение №74/29.05.2018 г. на Министъра на околната среда и водите за срок от 25 години.

6.5. Енергия от биомаса

Горските територии включват площта на Държавния горски фонд и Общински горски фонд и заемат **106 812,69 дка.**

Горски фонд на територията на община Септември:

- Държавна собственост **– 100 711,69 дка.**
- Общинска **- 6 101 дка.**

Естествената растителна покривка е сравнително добре запазена.

Горите са съставени изключително от широколистни видове и имат смесен характер – цер, благун, летен и зимен дъб, бук, габър, ясен, клен. Допълнително са залесени иглолистни насаждения – бял и черен бор.

Горската растителност е съсредоточена предимно в югозападната част на община Септември.

Тя има главно климатична и хидроложка роля и за това една от важните задачи е нейното запазване и преодоляването на негативните последици от безразборното и изсичане, както в миналото, така и в наши дни.

Горите предлагат условия за развитие на екологичен туризъм, както и за развитие на производството на бързо растящи видове гори и посадъчен материал.

Дървесните видове със стопанско значение са:

I. **Иглолистни** – Обикновен смърч; Сребрист смърч; Сръбски смърч; Ситков смърч; Лиственица европейска; Ела сребриста; Гръцка ела; Пирамидална хвойна; Секвоя гигантея; Западна туя; Туя ректа блон; Туя кълбовидна; Тис; Лъжекипарис; Хималайски кедър; Ваймутов бор; Пълзяща хвойна; Зелена дугласка; Бял бор; Черен бор;

II. **Широколистни** – Бяла бреза; Липа сребриста; Липа едролистна; Липа дребнолистна; Конски кестен; Офика; Птелея; Червен дъб; Зимен дъб; Явор планински; Явор негундо; Явор шестил; Ясен американски; Ясен планински; Чинар; Бук; Топола; Акация; Айлант; Благун; Цер; Габер;

III. **Широколистни храсти** – Върба ива; Върба плачуща; Дойция; Златен дъжд; Катунеастер; Керия; Синфорикарпус / Бял, Червен/; Спирея дугласка; Спирея японска; Спирея ванхути; Тамарикс; Филаделфус; Форзиция; Червен дрян; Жълт дрян; Вайгелия; Японска дюля; Чемшир обикновен; Чемшир пъстролистен; Чемшир японски; Японска слива; Хортензия; Див рошков; Люляк; Махония; Кипарис;

Неизползваните отпадъци от дърводобива и малоценната дървесина, която сега се губи без да се използва могат да бъдат усвоени само след раздробяване на трески или преработване в дървесни брикети или пелети след пресоване и изсушаване. Производството на трески има значително по-ниски разходи от производството на брикети и пелети, при което се изисква предварително подсушаване на дървесината и е необходима енергия за пресоване.

Община Септември е запозната с възможностите за експлоатация на собствена инсталация за биомаса или доставка на фирмите в отрасъла материал, добит от санирането на общинските гори, както и използването на всички възможности на биомасата и при подходяща програма или инвестиционно решение ще използва ресурса и възможностите в това направление.

Голям неизползван потенциал имат селскостопанските растителни отпадъци. За балиране и транспорт на сламата има подходяща технология. Необходимото оборудване в голяма степен липсва и днес не се използва с пълния си капацитет.

Засега няма опит и специализирано оборудване за събиране, уплътняване и транспорт на стъбла от царевица, слънчоглед и други, но този проблем може да бъде решен в кратки срокове без големи разходи.

За отпадъците от овощните градини може да се използва оборудването, което ще надробява отпадъците от горското стопанство.

Увеличаване на използването на биомаса за енергийни цели ще доведе до икономия на електроенергия и скъпи вносни горива и води до намаляване на енергийната зависимост.

6.6. Използване на биогорива в транспорта

Използването на биогорива в транспорта на територията на община Септември е неприложимо и икономически неоправдано.

6.7. *Използване на енергия от възобновяеми източници в транспорта.*

За момента използване на енергия от възобновяеми източници в транспорта е икономически неоправдано.

Справка за произведена електроенергия от възобновяеми източници за периода 01.01.2023 -24.07.2023 г. :

ОБЕКТИ В ЕКСПЛОАТАЦИЯ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛ. ЕНЕРГИЯ ПО ОБЩИНИ И ВИДОВЕ ВИ					
Община	**Област**	**Вид ВИ**	**ЕНЕРГИЙНИ ОБЕКТИ (бр.)**	**Инсталирана мощност (MW)**	**Произв. енергия (MWh)**
Септември	Пазарджик	Водна енергия	1	0.538000	1 158.620800
		Слънчева енергия	15	7.427780	4 492.155200
Общо			16	7.965780	5 650.776000

*Информацията е достъпна на https://portal.seea.government.bg/bg/ByRegionsAndGuarantees

7. *ИЗБОР НА МЕРКИ, ЗАЛОЖЕНИ В НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ЕНЕРГИЯТА ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ (НПДЕВИ)*

7.1. Административни мерки:

- Съобразяване на общите и подробните градоустройствени планове за населените места в общината с възможностите за използване на енергия от възобновяеми източници.
- Минимизиране на административните ограничения пред инициативите за използване на енергия от възобновяеми източници.
- Подпомагане реализирането на проекти на индивидуални системи за използване на електрическа, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници.
- Намаляване на разходите за улично осветление.
- Реконструкция на съществуващи отоплителни инсталации и изграждане на нови.
- Основен ремонт и въвеждане на енергоспестяващи мерки на обществени сгради.
- Постепенна подмяна на остарелия и амортизиран автопарк.
- Подпомагане изграждането на ветроенергийни паркове от частни инвеститори.

- Осигуряване на участие в обучение по енергиен мениджмънт на специалисти от общинската администрация работещи в областта на енергийната ефективност.
- Модернизация на електропреносната мрежа в Общината.
- Изграждане и експлоатация на системи за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници.
- Стимулиране производството на енергия от биомаса.
- Подмяна на уличното и обществено осветление с енергоспестяващи тела.

7.2. Финансово – технически мерки:

- ***7.2.1. Технически мерки:***

Съгласно методическите указания на АУЕР, Програмата за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници трябва да отразява наличието и възможностите за съчетаване на мерките за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници с тези, насочени към повишаване на енергийната ефективност.

- Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници и мерки за енергийна ефективност при реализация на проекти за реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сгради общинска собственост или сгради със смесен режим на собственост – държавна и общинска;
- Изграждане на енергийни обекти за производство на енергия от възобновяеми източници
- върху покривните конструкции на сгради общинска собственост или сгради със смесен режим на собственост – държавна и общинска;
- Подмяна на общинския транспорт, използващ конвенционални горива с транспорт използващ биогорива при спазване на критериите за устойчивост по чл.37, ал.1 от ЗЕВИ и/или енергия от възобновяеми източници;
- Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при изграждане и реконструкция на мрежите за улично осветление на територията на общината;
- Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при изграждане и реконструкция на парково, декоративно и фасадно осветление на територията на общината.
- Мерките, заложени в настоящата Програма на община Опан за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници ще се съчетават с мерките, заложени в НПДЕВИ.

Препоръчителни технически мерки за Община Септември:

- Стимулиране изграждането на енергийни обекти за производство на енергия от ВЕИ върху покривните конструкции на сгради общинска собственост и/или такива със смесен режим на собственост.
- След изтичане на амортизационния срок на съществуващата система за улично осветление, изграждане на нова с използване на енергия от възобновяеми източници /соларни панели/, като алтернатива на съществуващото улично осветление.
- Стимулиране на частни инвеститори за производство на енергия.
- Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници и мерки за енергийна ефективност при реализация на проекти за реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сгради общинска собственост или сгради със смесен режим на собственост – държавна и общинска.
- Въвеждане на соларни осветителни тела за парково, градинско и фасадно осветление на територията на община Опан.
- Стимулиране на частни инвеститори за производство на енергия чрез използване на биомаса от селското стопанство по сектори – земеделие и животновъдство.

7.2.2. Източници и схеми на финансиране:

При провеждането на предвидените мерки ще се прилагат подходите:

1. **Подход „Отгоре – надолу”:** състои се в анализ на съществуващата законова рамка за формиране на общинския бюджет, както и на тенденциите в нейното развитие. При този подход се извършат следните действия:

- Прогнозиране на общинския бюджет за периода на действие на програмата;
- Преглед на очакванията за промени в националната и общинската данъчна политика и въздействието им върху приходите на общината и проучване на очакванията за извънбюджетни приходи на общината;
- Използване на специализирани източници като: оперативни програми, кредитни линии за енергийна ефективност и възобновяема енергия (ЕБВР), Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници”, Национална схема за зелени инвестиции (Национален доверителен фонд), договори с гарантиран резултат (ЕСКО договори или финансиране от трета страна).

2. Подход „Отдолу – нагоре”: основава се на комплексни оценки на възможностите на общината да осигури индивидуален праг на финансовите си средства (примерно: жител на общината, ученик в училище, пациент в болницата, и т.н.) или публично-частно партньорство.

Основни източници на финансиране:

- Държавни субсидии – Републикански бюджет;
- Общински бюджет;
- Собствени средства на заинтересованите лица;
- Договори с гарантиран резултат;
- Публично частно партньорство;
- Финансиране по Оперативни програми;
- Финансови схеми по Национални и Европейски програми;
- Кредити с грантове по специализираните кредитни линии.

8. ПРОЕКТИ

С проектите се цели осигуряване на общинската образователна инфраструктура с високо ниво на енергийна ефективност, допринасяща за устойчиво местно развитие на община Септември.

Община Септември реализира следните проекти по Енергийна ефективност в сгради общинска собственост:

- “Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура в градските агломерации” в СОУ ”Хр. Ботев” гр.Септември с източник на финансиране – безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма “Регионално развитие”.- Частична подмяна на дограма, топлоизолация на покрива и сутерена
- “Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура в градските агломерации” в СОУ ”Хр. Смирненски” гр. Септември с източник на финансиране – безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма “Регионално развитие”.- Частична подмяна на дограма, топлоизолация на покрива и сутерена, подмяна на осветителните тела с енергоспестяващи.
- “Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура в градските агломерации” в ОУ “Св.св.Кирил и Методий” гр.Ветрен с източник на финансиране – безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма “Регионално развитие”. Подмяна на дограма, топлоизолация на фасада,монтиран водогреен котел на пелети, подмяна на осветителните тела с енергоспестяващи.
- “Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура в градските агломерации” в ОУ ”Хр.ботев” с.Семчиново с източник на

финансиране – безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма “Регионално развитие”. Частична подмяна на дограма, топлоизолация на покрива и сутерена, подмяна на осветителните тела с енергоспестяващи, монтиран водогреен котел на пелети

- “Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура в градските агломерации” в ОУ “Св.св.Кирил и Методий” с.Ковачево с източник на финансиране – безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма “Регионално развитие”. Подмяна на дограма, топлоизолация на фасада, подмяна на осветителните тела с енергоспестяващи, монтиране на ОВИ
- “Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура в градските агломерации” в ОУ “Хр. Ботев” с.Карабунар с източник на финансиране – безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма “Регионално развитие”. Подмяна на дограма, топлоизолация на фасада, подмяна на осветителните тела с енергоспестяващи, монтиране на ОВИ
- “Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура в градските агломерации” в ОДЗ “Червена шапчица” гр.Септември с източник на финансиране – безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма “Регионално развитие” Подмяна на дограма, топлоизолация на фасада, подмяна на осветителните тела с енергоспестяващи.
- „Реконструкция на минерален водопровод - дължина 315м (Ф 300), с. Варвара и изграждане на допълнителен минерален водопровод, с дължина 900м (Ф 200) за общински сгради, с. Ветрен дол, община Септември, област Пазарджик“
- „Отоплителна инсталация с топлоизточник минерална вода в съществуваща ЦДГ "Детелина“ с. Ветрен дол
- Изграждане на ново строителство в рамките на контура на съществуващата сглобяема сграда на Народно читалище „Пробуда–1935
- Основен ремонт на сградата на Народно читалище "Отец Паисий–1910
- Ремонт, реконструкция и пристрояване на сградата на Народно читалище „Будители–2004“
- „Ремонт, оборудване и обзавеждане на административна сграда, находяща се в УПИ III – за административни нужди в квартал 91, в която се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на нейната енергийна ефективност в гр. Септември, община Септември"" по Процедура чрез подбор на проектни предложения BG06RDNP001-7.008 – Енергийна ефективност “ по подмярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички

видове малка по мащаби инфраструктура“ от мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“

- „Основен ремонт на сградата на Народно Читалище "Серафим Янакиев Червенко 1933", Симеоновец
- „Рехабилитация и модернизация на общинската инфраструктура - системи за външно изкуствено осветление на община Септември“
- „Въвеждане на енергоспестяващи мерки, чрез: основен ремонт на ограждащите конструкции, елементи, овик, електро инсталациите и покрив на сградата на народно читалище "Възраждане - 1926", находящо се в упи III - културен дом, кв.44 по плана на с. Карабунар, община Септември и фотоволтаична централа за собствено потребление“
- Отоплителна инсталация с топлоизточник минерална вода, осигуряване на топла вода за санитарно-битови нужди и топлоизолиране на съществуващо училище "Христо Смирненски" в УПИ V-Училище, кв. 12А, с. Ветрен дол, общ. Септември, обл. Пазарджик”
- „Отоплителна инсталация с топлоизточник минерална вода, осигуряване на топла вода за санитарно-битови нужди и топлоизолиране на Детска градина с. Варвара
- Внедряване на мерки за енергийна ефективност на кметсво „Лозен“ – гр. Септември
- Внедряване на мерки за енергийна ефективност общински театър „Възраждане“
- Водопровод за минерална вода от с. Варвара до гр. Септември, община Септември”
- Модернизация на отоплителната инсталация на ДГ „Приказни герои“
- Модернизация на отоплителната инсталация на ДГ „Приказно вълшебство“ в гр. Септември“

Предстоящи за реализация проекти на Община Септември в дългосрочен план:

- "Подобряване на енергийната ефективност на сгради, в които се предоставят обществени услуги, в община Септември"
- „Повишаване на енергийната ефективност чрез инсталиране на фотоволтаична система за собствено потребление и закупуване на електрическо превозно средство, включително свързана зарядна станция за нуждите на „Дневен център за деца и/или пълнолетни лица с увреждания”- гр. Ветрен, община Септември“
- Работно проектиране за изграждане на нови сондажи за минерална вода, съоръжения, санитарно охранителна зона;

Очакван ефект

Инвестициите във възобновяеми енергийни източници предлагат осезаеми ползи за околната среда и икономиката, а настоящата програма прави възможни такива инвестиции. Основните ползи са:

- ***Финансови икономии*** – Ефектът се наблюдава както в домакинствата, така и в общинските учреждения. Инвестициите в производството и потреблението на ел. енергия от ВЕИ намаляват потреблението на скъпите в момента енергоизточници, а от това и годишните сметки за потребление се редуцират;
- ***Повишаване на конкурентоспособността*** – Инвестициите в производството на ВЕИ биха довели до по-голяма степен енергийна независимост и биха дали положителен ефект върху производствения капацитет и разходи на предприятията. По-малките оперативни разходи означават по-голяма конкурентоспособност;
- ***Ползи за околната среда*** – Инвестициите в производството на възобновяеми енергийни източници намаляват емисиите на въглероден двуокис и така допринасят пряко за по-чиста околна среда.

9. НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА ОТ РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ

Наблюдението и оценката на общинската програма за насърчаване на използването на ВЕИ трябва да се осъществява на две равнища.

Първо равнище: Осъществява се от общинската администрация по отношение на графика на изпълнение на дейностите и проектите, залегнали в годишните планове.

По заповед на кмета на общината оторизиран представител на общинска администрация изготвя периодично доклади за състоянието на планираните инвестиционни проекти и прави предложения за актуализация на годишните планове.

Второ равнище: Осъществява се от Общинския съвет. Общинският съвет, в рамките на своите правомощия, приема решения относно изпълнението на отделните планирани дейности и задачи.

Краткосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Септември е стратегически документ с отворен характер. Той може да бъде усъвършенстван, допълван, променян и изменян на база установените резултатите, нуждите и финансовата възможност на общината.

10. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изпълнението на Краткосрочната програма е свързано с организирането и контрола на дейностите за насърчаване на използването на ВЕИ и биогорива. Необходимо е да бъде създадено

звено (или обособена дейност в отдел) за ВЕИ, в което да влизат различни специалисти, работещи в този сектори. Това звено ще отговаря за провеждането на политика на общината за ВЕИ и постигане на икономически и екологични ползи. То ще организира създаването и поддържането на информационна база за енергопотреблението в общината и бази данни по ВЕИ. Звеното ще прави анализи и оценки и ще координира изпълнението на предвидените мероприятия. Изпълнението на конкретните мерки по програмата могат да се реализират и чрез привличане на външни специалисти чрез обществени поръчки.

- **Обучение и информиране**

За да се подходи по отговорно към сериозността и отговорността на процесите, свързани с използването на ВЕИ, общината ще бъде ориентирана към ангажиране на специалисти с високо качество на професионалният им труд. Това е важно условие за гарантиране качеството на проектите.

Съществена част от бъдещата дейност е свързана с прилагането на ЗЕЕ и ЗВЕИ и ще бъде посветена на мащабна обществена кампания за енергоспестяване, използване на ВЕИ и нова култура на потребление.

В тази връзка е необходимо да се направи:

- Обучение по енергиен мениджмънт на служители от общинската администрация;
- Информационни кампании за населението;
- Специализирани информационни дни по ВЕИ;
- Регионални и Общински семинари;
- Подкрепа на професионалното образование и обучение на територията на община Септември за подпомагане на учебния процес и други извънкласни дейности, свързани с усвояването на допълнителни знания по енергоспестяване, енергийна ефективност и ВЕИ.
- Сътрудничество с експерти от водещи научни звена с доказан опит в разработване и прилагане на нови енергийни технологии по енергоспестяване, ВЕИ и управление на енергийни процеси;
- Партньорство с фирми, предлагащи енергийно-ефективни услуги;

Програмата на община Септември за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници на територията на общината е в пряка връзка с Програмата по енергийна ефективност и План за интегрирано развитие на община Септември за периода 2021-2027 г..

Резултатите от изпълнението на Програмата са:

- Намаляване на потреблението на енергия от конвенционални горива и енергия на територията на общината;
- Повишаване сигурността на енергийните доставки;
- Повишаване на трудовата заетост на територията на общината;
- Намаляване на вредните емисии в атмосферния въздух;
- Повишаване на благосъстоянието и намаляването на риска за здравето на Населението.

Програмата има отворен характер и в целия си срок на действие ще се усъвършенства, допълва и променя в зависимост от новопостъпилите данни, обстоятелства, инвестиционни намерения и финансови възможности.

Изготвил:
И. Дачева – Н-к отдел „УПОС“